

ONTMOETING IN MUSEUM SOPHIAHOF

EEN INTERVIEW MET GIOVANNI TAHAPARY

door Dick Rozing en Kees Schepel

Een nieuwe naam in het Comité van Aanbeveling van Stichting Pelita is die van Giovanni Tahapary. Wie is hij, en wat drijft hem? Tijd voor een kennismaking.

Een korte gezinsgeschiedenis

Giovanni Tahapary is de oudste zoon van Julius 'Njong' Tahapary, geboren in 1949 in Tembilahan (Riouw) op Sumatra. Giovanni's grootvader was daar als KNIL-militair gelegerd. Op 17 mei 1951 kwam het gezin met de Asturias aan in Amsterdam. Uiteindelijk werden ze gehuisvest in Kamp Woerden. De wieg van Giovanni's Nederlandse moeder Jeanette (1951-2002) stond in het West-Friese Wognum.

De ontmoeting van zijn ouders was een bijzondere. Op het Centraal Station van Amsterdam liepen ze letterlijk tegen elkaar op. Giovanni's vader was zo onder de indruk van deze vrouw dat hij zei: 'Vanmiddag om 17.30 uur in de stationsrestaurant.' En zo is het gebeurd. Njong Tahapary was de eerste gekleurde man die in het uit een kerk en een kroeg bestaande dorp Wadway terecht kwam. De inwoners stonden voor het raam te kijken naar deze bezienswaar-

'STICHTING PELITA HEEFT EEN BELANGRIJKE TAAK IN ONZE MAATSCHAPPIJ'

digheid. Giovanni's West-Friese opa was voor die tijd zeer progressief; het feit dat zijn dochter met een donkere man thuiskwam was voor hem geen probleem. Maar dat hij protestants was en zij katholiek, was dat wel. Giovanni's ouders zijn niettemin in Woerden gaan wonen en hun drie kinderen zijn protestants opgevoed. Giovanni werd in 1972 geboren. Hij heeft een broer Remy (1974) en een zus Elina (1977).

De rol en invloed van opa Tahapary

'Woerden had drie kampen voor Molukkers: Utrechtsestraatweg, de Kazerne en Singel, die tot respectievelijk 1965 en 1967 hebben bestaan. Degenen die niet in een (Molukse) wijk wilden wonen bleven in Woerden, de anderen zijn naar Breukelen, Tiel of Leerdam gegaan. Mijn opa had vrij snel door dat het beter is snel te integreren in de Nederlandse maatschappij: Hij legde zich er bij neer dat dit het was; we gaan niet meer terug. Hij is al in de jaren vijftig gestopt met het appel op zondag in KNIL-uniform op de binnenplaats van Kamp Singel. Mijn grootvader heeft ons meegegeven dat we ons in deze maatschappij staande moesten houden, met behoud van onze eigen cultuur. Als ik bij hem kwam en hij me vroeg of ik Ambon of Belanda was, dan mocht ik alleen Ambon zeggen. Hij stimuleerde me een opleiding te volgen. "We hebben kader nodig. Vechters hebben we genoeg!" In het Maleis: *Kalau sudah jadi orang jangan lupa asalmu* (vertaling: als je wat bent geworden, vergeet niet waar je vandaan komt.) Van hem kreeg ik ook mee wat het is om Molukker te zijn; hij vroeg altijd wie is je pela? Hij kwam van Lilibooi (Ambon). Het verhaal gaat, maar dat heeft hij mij zelf nooit verteld, dat hij een zwerfkind is geweest. Zijn stiefvader heette Tahapary, en daar kon hij niet mee opschieten. Tahapary komt van Nusalaut, Akoon. Hij heeft altijd gezegd: "Jullie komen niet van Nusalaut, maar van Lilibooi." Toen opa overleed is zijn as teruggebracht naar Lilibooi. Daar zeiden ze: "Wat moet een Tahapary hier?" En dan werd uitgelegd dat we eigenlijk van de familie Talahatu zijn, en zo de enige Tahapary van Lilibooi. Mijn eigen kinderen weten met wie ze pela zijn, we zijn gewoon Talahatu. Hij is in 1993 overleden. Ik was 20, en zat nog met veel vragen. ►

- ① Jacob Jonas Tahapary als militair.
- ② Grootmoeder Martha Louisa Tahapary-Samallo met haar kinderen in Nederlands-Indië.
- ③ Groepsfoto Kamp Singel, Woerden.
(foto's Familie Tahapary)

Wat is hem overkomen tijdens de Tweede Wereldoorlog? Naarmate je ouder wordt, kom je erachter dat die hele generatie van 2.500 militairen getraumatiseerd hier gekomen is.'

Strijders of kader? 'Ik was twaalf toen ik wist dat ik dokter wilde worden. Ik ben cardioloog geworden en wilde ook wat terug doen. In 2017 heb ik oom Bob Latuheru van de SSVa (Stichting Samenwerking Vlissingen-Ambon) gebeld met de vraag of ik iets voor Ambon kon betekenen. Hij vond het aanvankelijk wat moeilijk. Ik ben immers cardioloog, dat is hoogstaande zorg. Maar ik mocht mee. Hij zei: "Ik kan je introduceren bij mensen, maar je moet het zelf gaan doen." Ik ben gaan inventariseren op de Pattimura Universiteit. Al snel bleek dat ik echt wat kon doen.

Toen in 2019 de burgemeester van Vlissingen een bezoek bracht aan het ziekenhuis en ik daar op dat moment poli liep, kreeg een jonge vrouw van mijn leeftijd ter plekke een hartstilstand. Er bleek op dat moment geen AED aanwezig. Ik liep te schreeuwen, terwijl ik haar masseerde en beademde. We zijn met de ambulance door de straten van Ambon naar het Legerziekenhuis gegaan. Daar riep ik om de defibrillator van de OK. Maar het was te laat... Even later kwam de burgemeester van Vlissingen naar me toe. Hij was erg geschrokken. Ik zei hem: "Dit is Ambon. Dit had mij ook kunnen overkomen. Die vrouw was van mijn leeftijd." Als zusterstad zou je dan moeten zorgen dat we hier

AED's krijgen. De SSVa heeft geld ingezameld en 23 AED's aangekocht. Ik heb een AED-trainer aangeschaft en ben naar Ambon gegaan om de teams daar te trainen, met het doel dat zij deze uiteindelijk zelf kunnen inzetten, het hele jaar door.

Ik ben ook betrokken bij een project in het nieuwe Dr. Johannes Leimena ziekenhuis op Ambon. Toen ik met de directeur besprak hoe ik als cardioloog kon bijdragen aan de zorg, heb ik gezegd dat ik plaatselijke dokters wil helpen, maar dat ik ook in onderwijs wil investeren. Daarom is de universiteit zo belangrijk. De cardiologen daar spreken weinig Engels. En dat is de poort naar kennis. Ik doceer in het Engels, collega's die ik kan meevragen ook. Daarom mik ik op de volgende generatie, die goed Engels beheerst en spreekt en zich voortdurend kan bijscholen. Al kan ik maar de helft van mijn kennis overdragen, dan is dat al winst. Het gaat om het voorkomen van ziektes, niet alleen de behandeling. Ik probeer de volgende generaties bewust te maken dat ze gezond moeten leven.'

Cultuursensitief werken.

'Sinds ik cardioloog ben en patiënten poliklinisch zie, kom ik erachter hoeveel mensen er iets met Nederlands-Indië hebben. Ze zien aan mijn naam dat ik Moluks ben. Ik zie het als mensen Indisch zijn. Ik vraag het ook actief. Ik zeg dan: "Nou, dan delen we dezelfde keuken." Ik ga in op wat we gemeen hebben en niet op de verschillen. Ligt een Indische

patiënt op de behandeltafel dan vraag ik bijvoorbeeld: "Wat is uw favoriete gerecht?" Zo win ik vertrouwen. Ik heb een algemene interesse in cultuur, in waar mensen vandaan komen en probeer ook altijd een paar woordjes in hun eigen taal te spreken.

Het cultuursensitieve krijg je in de opleiding niet echt mee. Ik weet nog dat we tijdens mijn opleiding altijd een rollenspel moesten spelen. Ik was dan de Turkse man die niks begreep, met een dochter naast hem die moest vertalen. Dat was het eigenlijk wel, wat cultuursensitiviteit betreft.'

Veel Molukkers, maar ook Indische mensen hebben een verhoogde bloeddruk en zijn moeilijk in te stellen op medicatie, maar ook diabetes lijkt veel voor te komen. Heb je daar een verklaring voor? 'Ik denk dat het voor een groot deel genetisch is. Het is ook niet alleen bij Molukkers in Nederland het geval, maar ook op de Molukken. Ook de jongere generatie blijkt meer dan hier gemiddeld kans op suikerziekte, hoge bloeddruk en hart- en vaatziekten te hebben. Het heeft waarschijnlijk te maken met de stofwisseling en iets wat zich in duizenden jaren genetisch heeft opgebouwd. Eilandbewoners hadden soms weken niets te eten. Wanneer je dan plots weer eten krijgt, ga je dat opslaan voor de periode dat je niks te eten hebt. Maar als je nu elke dag eten krijgt wordt het omgezet in vet. Een te hoog cholesterolgehalte komt ook veel voor. Ik denk dat dat te maken heeft met de vaak zoute voeding en dat er rijkelijk santen (kokosmelk, verzadigde vetten) gebruikt wordt. En het gebrek aan beweging. Vroeger gebeurde alles lopend, nu gaan ze ook op Ambon overal met de scooter naar toe.'

Hoe vaak ga je naar Ambon? 'Sinds mijn contact met de SSSA ga ik elk jaar voor twee weken naar Ambon, meest recent in oktober 2022. Er gaat een urologisch team heen en ik reis dan als enige cardioloog mee. Maar het SSSA-team heeft veel meer projecten. Ze zijn er met het

project Childcare, voor het opsporen van autisme bij kleine kinderen. Er is een project Solid Waste Management, om het gebruik van plastic te reduceren. Het is breder dan alleen gezondheidszorg.'

Wat motiveerde je om lid van het Comité van Aanbeveling van Stichting Pelita te worden? 'Toen ik net studeerde, overleed mijn opa. Mijn oma bleef alleen achter, en was bang voor inbrekers. En ik wilde nog zoveel van haar weten. Ik heb toen 7 jaar bij mijn oma in Woerden gewoond. Dat deed ik voor haar, maar het gaf haar ook een doel; zij zorgde voor mij. Vele familieleden, ooms, tantes, neven, hebben voor mijn oma gezorgd, tot de huisarts zei: "Dit is heel lief wat jullie voor oma doen, maar dit kan zo niet langer." Oma is toen naar Dennenrust (nu Rumah Kita) in Wageningen gegaan en is 86 jaar geworden.

In die tijd sprak ik Rocky Tuhuteru. Hij vroeg me te vertellen hoe ik met de zorg voor mijn oma omging. Tijdens een bijeenkomst over ouderen in Barneveld heb ik dat gedaan. Ik heb verteld dat het goed is om voor de ouderen te zorgen, dat is onze cultuur, maar we staan ook met één been in de Nederlandse cultuur. En dan heb je een ethisch probleem: In hoeverre ga je je carrière onderbreken om voor je ouders te zorgen. Het zelf doen is mooi, maar kijk goed wat er in Nederland te koop is aan zorg. Bepaalde taken kun je echt overdragen aan bijvoorbeeld de thuiszorg.

Daarna ben ik ook gevraagd (via Rocky Tuhuteru) om met een delegatie van de Molukse gemeenschap op bezoek te gaan bij Diederik Samson. Deze wilde zich informeren over de Molukse situatie. We hebben gesproken over hoe we de relatie met de Molukse gemeenschap in Nederland dachten te kunnen verbeteren. Een van de speerpunten was onderwijs. Ons verhaal staat nergens in de onderwijsboeken. Wij zijn anders in Nederland gekomen dan andere groepen. Mijn opa is op dienstbevel naar Nederland gekomen. Naarmate je ouder wordt realiseer je je steeds meer hoe traumatisch dat voor deze mensen moet zijn geweest. Mijn opa was verscheurd door heimwee. Mijn oma was 18 toen ze wegging en 65 toen ze haar zus die daar was gebleven weer zag. Dat is toch niet voor te stellen.

Toen Rocky Tuhuteru mij later vroeg voor het Comité van Aanbeveling van Stichting Pelita, heb ik daar positief op gereageerd. Ik wilde graag, ik vind dat Pelita een belangrijke taak heeft in deze maatschappij. Voor de eerste generatie; mijn opa werd financieel ondersteund, mijn tante krijgt psychologische ondersteuning. Maar ook voor de tweede en latere generaties. Ik wil iets terug doen, en met name voor mensen die een band met Nederlands-Indië en Indonesië hebben.'